

УДК 342.9 (477) (043.3)

О. В. Захарова
здобувач*Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ***ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ ЕКСКУРС СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ
У СФЕРІ ОХОРОНИ СУСПІЛЬНОЇ МОРАЛІ**

Вступ. Незважаючи на значні успіхи науки в теоретичному моделюванні окремих сторін та етапів процесу генези моралі, досягнуті в останні кілька років, цілісної теорії її походження ще немає. Тому, на наш погляд, плідним внеском у розвиток цієї теорії стало б створення системи, яка розкриває механізм поетапного розвитку моралі. І це не випадково, адже сучасному суспільству характерне істотне ослаблення моральних норм і принципів, падіння моральності, а відтак виникає проблема виявлення причин цих тенденцій, визначення шляхів їх подолання. Непересічну роль у цьому процесі відіграє вивчення історії розвитку поглядів учених на питання взаємодії права і моралі, особливостей їх охорони, насамперед адміністративно-правовими засобами, в регулюванні суспільних відносин з метою їх використання в умовах сьогодення.

Суперечка про мораль як соціальне явище точиться вже багато століть. Історичні витоки вчення про цей феномен простежуються в роботах мислителів і філософів практично всіх країн світу – від античної доби до сьогодення.

Як зазначає Л. Альохіна, кожний конкретно-історичний тип правління встановлює соціально-історичні координати різних моральних дій, але при всій рухливості домінантою суб'єкта управління повинні бути: охорона та захист прав, свобод та законних інтересів і потреб людини, захист інтересів їх спільнот, якими є суспільство, держава. Суб'єкт управління має більше можливостей для реалізації свободи в порівнянні з об'єктом управління. Але ця суб'єктивна воля повинна бути органічно пов'язана з етичним, моральним почуттям відповідальності й обов'язку, з обов'язками по відношенню до об'єкта управління та контролюватися законом [1, с. 104].

Вивченню правових засад охорони суспільної моралі присвячено роботи відомих вчених-правознавців, зокрема: В.Б. Авер'янова, О.М. Бандурки, В.М. Бевзенка, Д.М. Бахраха, К. С. Бельського, Ю.П. Битяка, А.С. Васильєва, В.В. Галунька, В.М. Гаращука, І.П. Голосніченка, І.С. Гриценка, Р.А. Калюжного, С.В. Ківалова, А.М. Колодія, Т.О. Коломоєць, В. К. Колпакова, А.Т. Комзюка, С.Ф. Константінова, В.В. Костицького, О.В. Кохановської, М.В. Лошицького, Р.С. Мельника, В.Я. Настюка, В.І. Олефіра, В.Ф. Погорілка, П.М. Рабіновича, Ю.М. Тодики, О.Ф. Фрицького,

Ю.С. Шемшученка, В.К. Шкарупи та ін. Водночас багато важливих фактів та тенденцій розвитку інституту суспільної моралі та правових основ її забезпечення залишилися поза увагою вчених, окреслену проблематику відбито в наукових працях історико-правового дискурсу фрагментарно та епізодично.

Мета статті. Тому публікацією власної розвідки маємо на меті простежити зміни законодавства та правової практики щодо розвитку законодавства України в сфері охорони суспільної моралі на різних історичних етапах.

Виклад основного матеріалу. В первісному суспільстві мораль базується на первісній рівності і родовому суспільному колективізму, а також на підкоренні природі, де людина не була особистістю [2].

Перші спроби пов'язати мораль із державою та правом викладено у конфуціанській доктрині, що розглядала людські взаємовідносини у недержавній, або позаправовій сфері. Так, етичне вчення Конфуція, що дійшло до нашої доби у реконструйованому фахівцями-істориками вигляді, складалося із уривчастих суджень і бесід з учнями про систему правил, які регулюють поведінку людини. Ця система правил принципово будувалася «вчителем» на основі моралі, а не закону. Загалом концепція Конфуція являла собою одну з найбільш ранніх спроб обґрунтувати ідеал бюрократичної патерналістської держави, що побудована на моралі та релігійному культі [3, с. 29]. Таким чином, у цьому вченні, що можна вважати одним з перших, які є етико-правовими за своїм змістом, формується система уявлень про природу морального, що згодом буде розвинуто та розширено у працях інших мислителів.

На українських землях ще з часів зародження державності існували окремі нормативні акти, що містили правові норми стосовно діянь, які посягали на статеву моральність. До першоджерел, пов'язаних із захистом моральних принципів тодішнього суспільства, сучасні історики відносять ті, що діяли на території Київської Русі і включали звичаєве право; договори Русі з Візантією та германськими племенами; княже законодавство, особливе місце в якому належить церковним статутам; візантійське право, а також основний правовий документ того часу – Руську Правду [4, с. 41-46]. Однак, стосовно міжстатевих вза-

емовідносин Руська Правда регулювала тільки майнові відносини в сім'ї і лише стосовно спадкового права, у всіх інших випадках всі порушення у сфері статевих відносин відповідно до Статутів князів Володимира Святого і Ярослава Мудрого підлягали розгляду в церковних судах.

В цей історичний період суто аморальні вчинки дуже часто ототожнювалися з діяннями, що суперечили певним церковним канонам або правилам сімейного співжиття. Це зумовлюється і схожістю санкцій, що накладалися за ці злочини в Київській Русі, і єдиною системою органів, що здійснювали судочинство у справах про ці порушення. У період після запровадження християнства для його утвердження в Київській Русі на державному рівні була встановлена відповідальність за посягання на християнську віру й церкву. Саме тому в Статуті Володимира можна виділити групу цих правопорушень – ідолопоклонство, чародійство, святотатство тощо [5].

Входження українських територій до складу Великого князівства Литовського й Королівства Польського не ліквідувало чинної системи правопорушень у сфері церковної юрисдикції, щоправда кваліфікація порушень проти сім'ї, моралі, особистої свободи та честі зазнала окремих змін, зумовлених перетвореннями в державно-церковних відносинах чи іншими суспільно-політичними обставинами [6, с. 38].

Особливістю цього періоду правової охорони суспільної моралі є те, що законодавець криміналізував діяння, які в попередню епоху правопорушеннями взагалі не вважалися. Зокрема, першою редакцією Литовського статуту 1529 року було запроваджено відповідальність за фізичне посягання, словесну образу чи приниження батьків.

Серед Статутів Великого князівства Литовського, який, як відомо, мав три редакції – 1529, 1566 і 1588 років [7; 8], саме третій містив більше складів порушень проти моральності, зокрема вони містилися у чотирьох артикулах (статтях), один з яких – артикул LX «О наказании таких развратных женщин, которые бы умершвляли детей своих, или чужих» був розташований в розділі одинадцятому «О насилиях, побоях и о платежах за голову дворянина», а три артикули – артикул XXIX «О распутных людях, кои подговорив замужною женщину, увезут оную», артикул XXX «О наказании прелюбодейства» і артикул XXXI «О казни сводням» мали місце у розділі чотирнадцятому «О воровстве всякого рода» [9, с. 16-17].

Досить цікавим є дослідження законодавства петровської епохи (XVIII ст.). Зокрема, в Артикулі військовому від 30 березня 1716 р., який застосовувався згідно з Указом від 10 квітня 1716 р. [10, с. 367], також і щодо цивільних осіб, містилася глава XX «Про содомський гріх, про насильство і розпусту» [11, с. 403]. У цьому законодавчому

пам'ятнику були зібрані різні за змістом правові норми, які охороняють суспільні відносини, що забезпечують моральну поведінку людей, насамперед в сексуальній сфері.

Наступним нормативно-правовим актом, що містить кримінально-правові норми про відповідальність за злочини проти громадської моральності, став затверджений Указом Катерини II 8 квітня 1782 р. «Статут благочиння або поліцейського», згідно зі ст. 219, ч. 2 ст. 261 якого заборонялися загальнонародні ігри, забави, театральні вистави, пісні, слова «противні благопристойності» [12, с. 479-480]. Заборона на заняття проституцією зберігалася до кінця XVIII – початку XIX століття. Так, Павло I у 1796 р. 29 листопада, видав указ, який в п. 2 гл. 31 ч. 12 наказував: «блядок и непотребных не терпеть в лагере» [12, с. 126]; в указі 1800 р. вказано: «развратныхъ женщинъ, кои есть и впредь оказываться будутъ въ обоихъ столицахъ, отсылать прямо въ Иркутские фабрики» [12, с. 131].

Павло I завершив організацію духовної цензури в державі. 14 березня 1799 р. вийшло «Положення про духовну цензуру або комісії», яке централізувало всю духовну цензуру. А завершилась цензурна реформа Павла I відомим указом від 18 квітня 1800 р., в якому цензура набула широкого тлумачення і була поширена на всі сторони людського буття, на все дрібниці життя [13].

Основні положення Цензурного статуту 1826 р., прийнятого за Миколи I, зводилися до наступного. Мета установи цензури полягає в тому, щоб «творам словесності, наук і мистецтва при виданні їх у світ за допомогою друкарства, гравірування і літографії дати корисне або, принаймні, нешкідливе для блага вітчизни напрямок». Цензура повинна контролювати три сфери суспільно-політичного і культурного життя суспільства: 1) права і внутрішню безпеку; 2) напрямок громадської думки згідно із реальними обставинами і видами уряду; 3) науку і виховання юнацтва.

Традиційно цензура довірялася Міністерству народної освіти, а керувало всією її діяльністю Головне управління цензури.

Отже, для «імперського» періоду становлення норм про відповідальність за правопорушення проти моральності характерним є відсутність до 1845 року кодифікованих нормативно-правових актів. Перша спроба систематизації злочинів цієї групи пов'язана з Уложенням про покарання кримінальні та виправні 1845 р., яке передбачало самостійну главу «О преступлениях против общественной нравственности и нарушении ограждающих оную постановлений». Цей законодавчий акт вперше увів відповідальність за проституцію, хоча ця стаття застосовувалася рідко, а з прийняттям Статуту про покарання, які накладаються мировими суддями 1864 р., це діяння фактично

було декриміналізовано [14, с. 103]. Самостійну главу «О нарушении постановлений о надзоре за общественной нравственностью» містило і Кримінальне Уложення 1903 р. [15, с. 127-128]. Хоча цей правовий документ у повному обсязі так і не набрав чинності (у тому числі в частині розглянутих складів злочинів), він мав суттєвий вплив на подальший розвиток законодавства [9, с. 26].

За часів СРСР панівною щодо всіх галузей науки була марксистська етика, котра, високо цінуючи прогресивні традиції в історії етичної думки, критично сприймала їх і розвивала в подальшому, розглядаючи питання моральності з позицій наукового матеріалістичного розуміння історії. Згідно цієї теорії, моральність є формою суспільної свідомості, що відбиває природу конкретних суспільних відносин. Моральні норми, погляди та ідеали вважалися такими, що мають історичний характер, а їх відносини визначаються, зрештою, змінами економічної основи суспільства. Моральність розвивається під впливом політики, права, мистецтва, релігії та сама справляє на них певний вплив [16, с. 763].

Перші роки радянської влади характеризувалися не тільки активною боротьбою держави з антисоціальними явищами, але і спрямованістю на усунення умов їх існування і поширення. Однак спотворення правоохоронної практики, які мали місце за часів соціалізму, ігнорування соціальних закономірностей і реалій призвели до помилкового твердження, ніби разом з ліквідацією безробіття ліквідовані і всі причини суспільних аномалій.

Першими нормативними актами у сфері захисту суспільної моралі стали Декрет від 27 жовтня 1917 р. «Про друк», Декрет РНК «Про свободу совісті, церковних та релігійних товариств», Декрет РНК УСРР від 1 листопада 1921 р. «Про відкриття магазинів санітарії та гігієни»; Постанова ВУЦВКу від 6 грудня 1922 р. «Про притягнення населення до гужової та трудової повинності задля ліквідування стихійного нещастя» та ін.

Окремо слід пригадати постанову Політбюро ЦК від 22 березня 1922 року, якою було прийнято рішення щодо необхідності об'єднання всіх видів цензури в одному центрі на чолі однієї особи, що призначатиметься народним комісаріатом освіти [17, с. 133].

Наступним кроком в створенні правових основ охорони суспільної моралі того часу стало прийняття Адміністративного кодексу УСРР, затвердженого постановою Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету від 12 жовтня 1927 року [18]. Кодексом надавалися повноваження окружним виконавчим комітетам та міським радам видавати обов'язкові постанови в справах щодо охорони революційного ладу, громадського спокою й безпеки; боротьби з пияцтвом і незаконним гуральніцтвом; народного здоров'я (бороть-

би з пошестями, з антисанітарним станом місць громадського користування, забруднення води для пиття та ін.); охорони пам'яток культури й природи тощо.

Особливістю того періоду можна також вважати певне замовчування питань протидії правопорушенням у сфері громадської моральності в СРСР, що фактично сприяло поживленню і поширенню антисоціальних явищ і спотворенню поняття суспільної моралі. Замість терміна «суспільна мораль» використовувалися ідеологізовані поняття «соціалістична мораль», «соціалістична моральність», які наділялися зовсім іншим змістом [19, с. 6].

В СРСР моральні норми забезпечувалися моральною відповідальністю. Свого роду «моральними санкціями» за порушення норм моральності були: 1) почуття сорому, докорів сумління винного в аморальному вчинку особи; 2) суспільний осуд аморальної поведінки з боку колективів трудящих у вигляді негативно усталеної думки про особу та її дії або громадський бойкот; 3) застосування до винного заходів громадського впливу з боку громадської організації, партії, комсомолу, виборного органу), товариського суду [20, с. 29].

13 жовтня 1980 р. вперше в історії загальносоюзного законодавства були прийняті Основи законодавства Союзу РСР і союзних республік про адміністративні правопорушення. Основи стали свого роду базою для кодифікації законодавства про адміністративну відповідальність, адже 7 грудня 1984 року було прийнято Кодекс Української РСР про адміністративні правопорушення, в якому з'явилися норми, покликані охороняти в країні суспільну мораль.

Після розпаду СРСР для громадян настали вкрай важкі часи. «Крах радянської ідеології та відповідної системи духовних цінностей створили своєрідний ціннісний вакуум, який значною мірою заповнюється псевдоцінностями, породженими масовою культурою. Такі процеси криють у собі руйнівний потенціал, оскільки зсередини розкладають національну свідомість, нищать самотутню духовність українського народу» [21, с. 1]. Цьому періоду властивий занепад моральності та громадянських цінностей [22, с. 179].

Навіть попри те, що у 2003 році було прийнято Закон України «Про захист суспільної моралі», яким встановлено правові основи захисту суспільства від розповсюдження продукції, що негативно впливає на суспільну мораль, рівень моральності українського суспільства далекий від оптимального. Чинна редакція Закону через низку недоліків, зокрема недосконалість понятійного апарату, зосередженість лише на продукції сексуального чи еротичного характеру, невідповідність сучасному рівню розвитку інформаційних технологій, відсутність відповідальності тощо неспромож-

на забезпечити належний захист суспільства від шкідливої інформації та потребує удосконалення. Крім того, закон потребує приведення у відповідність до норм міжнародного права, зокрема, Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод щодо забезпечення права кожного на свободу вираження поглядів, Конвенції про кіберзлочинність тощо.

Висновок. Підсумовуючи викладене, слід сказати, що до набуття Українською державою незалежності та до початку правового оформлення питань охорони суспільної моралі, як саме суспільство, так і морально-етичні сторони його життя зазнавали значних, іноді досить суперечливих, змін і трансформацій панівних ідеологій і громадської думки, а питання про роль органів публічної адміністрації, зокрема суб'єктів виконавчої влади, у сфері захисту моральності населення за різних історичних періодів на території сучасної України також вирішувалося неоднозначно. Зокрема, в *період становлення та розвитку держави і права Київської Русі* суто аморальні вчинки ототожнювалися з діями, що суперечили певним церковним канонам або правилам сімейного співжиття (ідолопоклонство, чародійство, святотатство, ересь і богохульство, а також порушення проти церковних святинь);

в *період феодалної роздробленості та литовсько-польської доби* відбувається поступова криміналізація діянь, які в попередню епоху правопорушеннями взагалі не вважалися (наприклад, було запроваджено відповідальність за фізичне посягання, словесну образу чи приниження батьків);

для *«імперського» періоду* (час перебування українських земель у складі Російської та Австро-Угорської імперій) характерним є: по-перше, встановлення до середини XIX ст. заборони посягань на моральність суспільства різного роду указами, військовими статутами та іншими нормативно-правовими актами, що містили одночасно норми різних галузей законодавства; по-друге, приділення основної уваги небезпечним проявам в сфері сексуальних відносин; по-третє, прийняття Уложения про покарання кримінальні та виправні 1845 р., яке передбачало самостійну главу про злочини проти суспільної моральності; по-четверте, декриміналізація певних діянь (за проституцію) з прийняттям Статуту про покарання, які накладаються мировими судьями 1864 р.;

в *«радянський» період* формується ідеологія «соціалістичної моралі» та здійснюється поділ аморальних проступків на кримінальні та адміністративні;

«сучасний період» (від початку існування незалежної України (1991 р.) і дотепер) – характеризується з одного боку виокремленням у КК України моральності як самостійного об'єкта кримінально-правової охорони та прийняттям Закону

України «Про захист суспільної моралі», з іншого – невизначеністю дотепер стратегічного вектору забезпечення моральних основ суспільства, інституції, відповідальної за це, та ігноруванням застосування потенціалу адміністративно-правових засобів охорони суспільної моралі в Україні.

Суттєвий вплив на розвиток правових засад охорони суспільної моралі в будь-який історичний період справляло її залежність від особливостей державного ладу, форми правління та режиму, що панував у країні. При цьому визначальним чинником, від якого залежав стан охорони суспільної моралі, були межі втручання держави до цієї сфери.

Література

1. Альохіна Л. Істина, добро і краса в управлінській діяльності. Нова духовно-культурна парадигма / Л. Альохіна // Донецький вісник Наукового товариства ім. Шевченка. Т. 2. Донецьк, 2002. 220 с.
2. Лопуга О.І. Проблема моралі і гуманізації молоді в сучасному українському суспільстві / О.І. Лопуга // «Перспективи». Соціально-політичний журнал. філософія, політологія, соціологія. 2015. № 1. С. 61-67. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Perspekt_2015_1_12.
3. Крестовская Н.Н. История политических и правовых учений: курс лекций / Н.Н. Крестовская, А.Ф. Цвиркун. Х.: ООО «Одиссей», 2002. 448 с.
4. Музиченко П. П. Історія держави і права України : навч. посібн. / П.П. Музиченко. 3-є вид., стер. К.: Т-во «Знання», КОО, 2001. 429 с.
5. Громовий О. Злочини проти релігії, моралі та сім'ї в джерелах церковного права Київської Русі / О. Громовий // Юридичний вісник. 2016. № 1. С. 149-154. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/urid_2016_1_26.
6. Мацелюх І.А. Стратифікація злочинів проти сім'ї, моралі, особистої свободи та честі в українському праві XIV-XVI століть // Правові новели. Науковий юридичний журнал. 2018. № 4. С. 38-43.
7. Статут Великого князства Литовського 1529 / под. ред. акад. К.И. Яблонскиса. Минск.: Изд-во Акад. наук БССР, 1960. 253 с.
8. Малиновский И. Учение о преступлении по Литовскому Статуту. К.: Тип. Имп. ун-та св. Владимира, 1894. 171 с.
9. Бандурка І.О. Кримінально-правова характеристика злочинів проти моральності у сфері статевих стосунків: дис. ... канд. юрид. наук. / спец. 12.00.08. Х.: ХНУВС, 2010. 206 с.
10. Законодательные акты Петра I: Акты о высших государственных установлениях. Редакции и проекты законов, заметки, доклады, доношения, челобитья и иностранные источники. Т. 1 / Воскресенский Н.А.; под ред. Сыромятникова Б.И. (предисловие). М.: Л.: Изд-во АН СССР, 1945. 602 с.
11. Российское законодательство X-XX веков: В 9 т. Т. 4. Законодательство периода становления абсолютизма / под общ. ред. О.И. Чистякова. М.: Юрид. лит., 1986. 512 с.
12. Полное собрание законов Российской Империи. Собрание Первое. Т. XXI. 1781-1783 гг. / под ред. М.М. Сперанского. СПб.: Тип. II Отделения Собственной Его Императорского Величества Канцелярии, 1830. 1070 с.

13. У истоков цензуры: контроль за духовным словом и печатью в период образования российского государства и оформления читательской аудитории [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://evartist.narod.ru/text9/36.htm>.

14. Кучанська Л.С. Злочини проти моральності: історичний аспект // Вісник Одеського інституту внутрішніх справ. Одеса, 2004. № 4. С. 103-108.

15. Губарь К.М. Поняття злочинів проти моральності // Наше право. 2013. № 13. С. 127-131.

16. Малая советская энциклопедия. 3-е изд. В 10 т. / Б.А. Введенский гл. ред. М.: Т. 10. 1210 с.

17. Новицька Н.Б. Правові основи захисту суспільної моралі в інформаційній сфері України: теорія та практика: дис. ... докт. юрид. наук / спец. 12.00.07. Ірпінь: Університет державної фіскальної служби України, 2016. 454 с.

18. Адміністративний кодекс УСРР: затверджений постановою Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету від 12 жовтня 1927 року [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP270014.html.

19. Дизер О. А. Общественная нравственность как объект полицейской защиты // Психопедагогика в правоохранительных органах. 2016. № 4(67). С. 3-6.

20. Кузнецова Н.Ф. Уголовное право и мораль. М.: Изд. Московского университета, 1966. 104 с.

21. Мисів Л. В. Особливості державного управління в сфері духовно-ціннісного розвитку українського суспільства: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : спец. 25.00.02 «Механізми державного управління» / Л. В. Мисів. К., 2006. 20 с.

22. Лукашевич О.М. Концептуалізація морально-психологічних витоків громадянського розвитку особистості в дорослому віці // Проблеми сучасної психології. Збірник наукових праць К-ПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. 2014. № 25. С. 174-186.

Анотація

Захарова О. В. Историко-правовой экскурс становления та розвитку законодавства України у сфері охорони суспільної моралі. – Стаття.

У статті простежено зміни законодавства та правової практики щодо розвитку законодавства України у сфері охорони суспільної моралі на різних історичних етапах. Аналіз напрацювань минулих поколінь дав можливість окреслити тенденції впливу держави на становлення моральних засад суспільства, розвитку правових механізмів їх охорони, встановлення відповідальності за правопорушення в згаданій сфері. Виділено особливості формування законодавчих основ розвитку та перспектив вдосконалення правової охорони суспільної моралі. Виділено п'ять умовних періодів розвитку законодавства та правової практики у сфері охорони суспільної моралі, кожний з яких піддано детальному науковому аналізу.

Ключові слова: мораль, суспільна мораль, охорона суспільної моралі, законодавство, період, розвиток.

Аннотация

Захарова О. В. Историко-правовой экскурс становления и развития законодательства Украины в сфере охраны общественной морали. – Стаття.

В статье прослеживаются изменения законодательства и правоприменительной практики по развитию законодательства Украины в сфере охраны общественной морали на разных исторических этапах. Анализ наработок прошлых поколений дал выделить тенденции

влияния государства на становление нравственных основ общества, развития механизмов их охраны, установление ответственности за правонарушения в упомянутой сфере. Определены особенности формирования законодательных основ развития и перспектив совершенствования правовой охраны общественной морали. Выделено пять условных периодов развития законодательства и правоприменительной практики в сфере охраны общественной морали, каждый из которых подверглись детальному научному анализу.

Ключевые слова: мораль, общественная мораль, охрана общественной морали, законодательство, период, развитие.

Summary

Zakharova O. V. Historical and legal excursion of formation and development of the legislation of Ukraine in the field of protection of public morality. – Article.

The article analyzes the changes in legislation and legal practice concerning the development of Ukrainian legislation in the field of protection of public morality at various historical stages. The analysis of the past generations has made it possible to outline the tendencies of the state's influence on the development of the moral principles of society, the development of legal mechanisms for their protection, and the establishment of liability for offenses in the aforementioned sphere. The peculiarities of formation of legislative bases of development and prospects of improvement of legal protection of public morality are determined. Five contingency periods of development of legislation and legal practice in the field of public morals protection, each of which are subjected to detailed scientific analysis, are allocated.

In the period of the establishment and development of the state and the right of Kyivan Rus, purely immoral acts were identified with acts contrary to certain church canons or rules of family coexistence (idolatry, sorcery, sacrilege, heresy and blasphemy, as well as violation of church sanctuaries).

During the period of feudal fragmentation and the Lithuanian-Polish period, there is a gradual criminalization of acts that were not considered at all during the previous era of offenses (for example, responsibility for physical encroachment, verbal image or humiliation of parents was introduced).

For the "imperial" period (the time of Ukrainian lands in the composition of the Russian and Austro-Hungarian empires) is characteristic: firstly, the establishment until the middle of the XIX century. the prohibition of encroachments on the morality of society of various kinds by decrees, military statutes and other normative-legal acts, which simultaneously contained norms of various branches of legislation; secondly, focusing on dangerous manifestations in the field of sexual relations; thirdly, the adoption of the Penal Code criminal and corrective in 1845, which included an independent chapter on crimes against social morality; fourthly, the decriminalization of certain acts (for prostitution) with the adoption of the Statute of Penalties imposed by world justices in 1864.

In the "Soviet" period, the ideology of "socialist morality" is formed and the division of immoral misconduct into criminal and administrative.

«Modern period» (from the beginning of the existence of independent Ukraine (1991) and till now) – is characterized, on the one hand, by the separation in the Criminal Code of morality as an independent object of criminal-legal protection and the adoption of the Law of Ukraine «On the Protection of Public Morality», on the

other – Uncertainty is still a strategic vector for ensuring the moral foundations of society, the institution responsible for it, and ignoring the application of the potential of administrative and legal means of protecting public morality in Ukraine.

Significant influence on the development of legal principles for the protection of public morals in any historical

period was made by its dependence on the peculiarities of the state system, the form of government and regime that prevail in the country. At the same time, the defining factor on which the state of public morality depended were the limits of state intervention in this sphere.

Key words: morality, social morality, protection of social morality, legislation, period, development.